

SOHASEM KÉSŐ ISTENHEZ FORDULNI

A két lator

Jézust, Barabbás keresztjére feszítették. Barabbás neve azt jelenti: az „apa vagy a tanító fia”. Pedig Jézus volt a tanító, az Atyaisten Fia. Barabbás hírhedt rabló volt, rettegett tőle egész Izrael. Jézus viszont szertejárt és jót tett, megpróbálta összegyűjteni Izrael elszéledt juhait. A tömeg mégis Jézusra kiáltott „feszítsd meg”- et, és Barabbást bocsátották szabadon, aki kegyelmet kapott. Így függött Barabbás jól megérdemelt keresztjén Jézus, aki kivétel nélkül minden bűnösnek kegyelmet hirdetett. A kegyelem lehetőség, amivel élni és visszaélni is lehet. A kegyelem egy nyitott ajtó, amin be lehet lépni, amit el lehet fogadni. Tudjuk, hogy Barabbás nem élt ezzel a lehetőséggel, pedig megtehetette volna. Ő csak megúsza a keresztre feszítést. De egyet biztosan tudunk, hogy soha nem késő a Jézus által felkínált kegyelmet elfogadni. Krisztus keresztje értünk is ott áll a Golgotán és a „feszítsd meg” – et mi érdemeljük.

Jézus mellett ott függött Barabbás két latortársa, akik gyilkoltak, raboltak, fosztogattak, nem kényszerből csak érdekből, talán már a végén passzióból is. Barabbás látszólag megmenekült a haláltól, de a jobb lator, aki Jézusban felismerte a szabadítót, biztosan üdvözülni. Nem azért, mert kevesebb volt a bűne, mint társainak, hanem mert felismerte Jézusban a bűntől szabadítót. A másik lator, csak a tömeg gyalázkodó, értetlen szavait ismételte: „*Nem te vagy a Krisztus? Mentsd meg magadat és minket is*” (Lk 23,39). Ez az ember Jézusban csak egy csodátevőt látott és nem a szabadítót. Ehhez bűneinek súlyát kellett volna felismernie, de erre hit nélkül képtelen az ember. Jézus hallgatott. Az ő keresztjét csak a felismert és megbánt bűneink ablakán keresztül lehet meglátni. Latortársának kellett korholni: „*Nem féled az Istent? Hiszen te is ugyanazon ítélet alatt vagy! Mi ugyan jogosan, mert tetteink méltó büntetését kapjuk, de ő semmi rosszat sem követett el*” (Lk 23,40-41).

A felismert bűn nem szánom-bánom, vagy önsajnálát, de annak megértése, hogy a másik ember ellen elkövetett vétek magában hordozza büntetését. A bűn magában hordozza következményét, ami a bűnhődés. A másik ellen elkövetett bűnök visszahullanak a fejünkre. A gyilkost meggyilkolják, a rablót kirabolják, a latorral latorul bánnak. Ez a felismerés, ha az ártatlan, értünk szenvedő Krisztus keresztjén át éri el a szívünket, nem kétségbeesést, hanem Isten országa iránti vágyakozást ébreszt bennünk. Isten országára nyitja fel a szemünket, ahol minden kérdés megoldódik. Ezért fordult a jobb lator Jézushoz ezekkel a szavakkal: „*Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz királyságodba*” (Lk 23, 42).

Aki felismeri bűnét, annak ablak nyílik Krisztus keresztjénél, arra az országra, ahol nem a bűn és annak következményei uralkodnak. A reménység legyőzi a szívünk reménytelenségét. És erre a kérésre Jézus mindig válaszol, mert mindig van reménységünk. Nekünk is ezt mondja a Mester: „*Bizony, mondom néked ma, velem leszel a paradicsomban*” (Lk 23,43).

Ez a ma, nem percnyi életünk pillanata, hanem a halálon diadalmas Jézus örök jelene. Nem majd egyszer, az idők végén, valamikor a kikutathatatlan jövő egy pontján jön el az ő országa, hanem Jézus ma akar bennünk megszületni, hogy honpolgárai legyünk az ő országának. Ezért mondta Jézus a farizeusoknak: „*Az Isten országa nem úgy jön el, hogy az ember jelekből következtethetne rá. Azt sem mondhatják: Íme, itt, vagy ott van! – Mert az Isten országa közöttetek van*” (Lk 17,20-21). Az ő országa úgy jön el láthatóan, hallhatóan, reálisan az ember életében, ha ezt a „mát” felismeri. Ez a felismerésünk, a reménység alapja. Akkor jön vissza Jézus személyesen értem, ha bennem megszületett az ő országa. Ha ez nem

történik meg, akkor csak a hegyeknek fogok könyörögni azon a napon: „*Essetek ránk, és rejtsetek el minket a királyi trónuson ülő arca előtt, és a Bárány haragja előtt*” (Jel 6, 16).

Sohasem késő Istenhez fordulni, ezért az ő hívására soha nem szabad halogatni a feleletet. A jobb lator nem késett el, Barabbás hiába kapott kegyelmet, mégis elkésett. A most az enyém, a holnap már lehet, hogy nem.

Kegyelem Kainnak

Kain rútul a maga területére csalta Ábelt és vallási okok miatt megölte. Az első testvérpár áldozatot vitt az Úrnak, mert ők még tudták, hogy mindenért, amijük van, azzal a teremtő Istennek tartoznak. Mindketten abból vittek áldozatot, amit a Teremtőtől kaptak, a föld első termését és az elsőszülött bárányt. Mégis úgy olvassuk: „*az ÚR rátekintett Ábelra és áldozatára, de Kainra és áldozatára nem tekintett*” (1Móz 4,4-5). Miért? Mert az áldozat lényege nem a bárány, vagy az elsőnek termett legszebb zsenge, hanem szívünk állapota. Kainét a harag uralta, ami kiüzte a hálát. Az áldozatot felülírta az indulat. Hiába figyelmeztetett Isten. Mégis, Kain a maga térfelére csalogatta Ábelt és meggyilkolta. Ábel vére pedig az égre kiáltott (1Móz 4,10).

De sohasem késő! Isten megszólítja Kaint és épp úgy keresi és kérdezi, mint mikor Ádámot és Évát kereste az Éden kertjében, és ez a kérdés máig érő: „*Hol vagy?*” (1Móz 3,9). Soha nem a bűné a végső szó. Isten mindig kérdez, annak ellenére, hogy a választ ő pontosan tudja. Vajon mi is tudjuk azt, amit a bűnünk eltakar? Isten azért teszi ezt, mert saját vélt igazunkkal, felhatalmazva érezzük magunkat arra, hogy a bűnt cselekedjük. Máshogy akarjuk megoldani problémáinkat, mint ahogyan Isten szeretné és kínálja. Kain is azt gondolta, ha Ábel nincs, az ő áldozata lesz a követendő minta. Az Úr ezért kérdez: „*Hol van Ábel, a testvéred?*” (1Móz 4,9).

A kegyelem Isten kérdésével kopogtat be a szívünkbe. A felelet kinyitja, vagy becsukja az ajtót. Kain is, mint annak idején Ádám, hazug mellébeszéléssel akar menekülni az önmagával való szembesülés előtt, aminek a lényege a felelősség elhárítása. A gonosz lator sem érezte a kereszten felelőssége súlyát, nem látta, hogy tetteinek törvényszerű következménye volt a kereszt. Most Kain is mellébeszél: „*Nem tudom! Talán őrzője vagyok én a testvéremnek?*” (1Móz 4,9). Kain szívesebben hallgatott volna tanítást bármiről. Azt sem bánta volna, ha Isten haragosan otthagyja. De a Teremtőnek az volt a szándéka, hogy felelősségtudatot ébresszen Kainban a testvére, a másik ember iránt. E nélkül soha nem nyílik meg a kegyelem ajtaja. Ahhoz, hogy megnyíljon, felelni kell Isten kérdésére. Szembe kell fordulni önmagunkkal és vállalni kell a testvért, akivel együtt élet az életünk.

A megtagadott testvér, az el nem vállalt bűn átkot hoz. Kainnál is ez történt. Ezt mondta néki Isten: „*Most azért légy átkozott, kitzítva arról a földről, amely megnyitotta a száját, hogy befogadja testvéred kiontott vérét a kezedből. Ha a földet műveled, nem adja többé neked termőerejét. Bujdosó és kóborló leszel a földön*” (1Móz 4,11-12). A teremtéskor Isten a földet az embernek adta. Most a föld, amelyet Isten törvényei kormányoznak, szembefordul az emberrel, aki nem akar a törvényadó törvényei szerint a másik emberrel, a másik emberért élni. Otthonát veszített lényé lett az ember.

Isten szava nyomán joggal gondolhatta Kain, hogy mindennek vége. Történt valami, amit nem lehet visszafordítani. Isten kihirdette az átkot és most már késő. Ezért így nyög fel Kain: „*Nagyobb a büntetésem semhogy elhordozhatnám. Íme, elűztél ma erről a földről, el kell rejtőznöm színed előtt, bujdosó és kóborló leszek a földön, és meggyilkolhat bárki, aki rám talál*” (1Móz 4, 13-14). Az Ábel életét kioltó Kain, a saját életét kezdi félteni. Ő is a rejtőzködésben látja a megoldást, mint Ádám annak idején a Paradicsomban, mert ugyan úgy félni kezd, mint ősüleink. De ez a felelet még nem istenfélelem, hanem az Istentől való

félés. A bűn következményére már rádöbbsent, de a szeretet megtörése még nem fáj neki. Ez nem elég a kegyelem elfogadásához, de alkalmat ad Kain számára, hogy elfogadja a kegyelmet. Kain panaszára így felel Isten: „*Nem úgy lesz! Ha valaki meggyilkolja Kaint, hétszeresen kell bűnhődnie. Ezért jelet tett az ÚR Kainra, hogy senki se üsse agyon, ha rátalál*” (1Móz 4,15). A kainbélyeg – védjegy. Nem elítél, hanem véd. Adja, visszaadja a változás, megtérés lehetőségét.

Isten minket sem azért véd, mert jók vagyunk, hanem azért, hogy alkalmunk legyen elfogadni az ő kegyelmét. Rajtunk is van a kainbélyeg. Ez számunkra sem a kárhoztatás bélyege, hanem a kegyelem lehetősége, és ezzel élni soha nem késő. Kainnak sem volt késő, csak – elkésett, mert a kegyelemmel, az Istentől adott védjeggyel nem élt. A kegyelem biztosan mennybe vezető vonatáról nem az időhiány miatt késnek el az emberek, hanem az elmulasztott alkalmak miatt. Soha nem késő, de aki nem él a kegyelem lehetőségével biztosan elkésik.

Becsületesen újramezteni

Jákób csaló volt. Neve is azt jelenti. A héber 'kb gyökből származik a Jákób szó. A gyök igei jelentése: „megcsalni”, „becsapni”, „félrevezetni”. A belőle képzett főnév: 'ákéb azt jelenti: sarok. Ezt 1Móz 25,26 magyarázza. Jákób olyan volt, mint a neve. Egy tál lencsért elorozta éhes bátyja elsőszülöttségi jogát, egy könnyelmű esküvést kicsikarva belőle (1Móz 25,27-34). Csalással, édesanyja segítségével, az öreg Izsákot megcsalva megszerezte a visszavonhatatlan atyai áldást (1Móz 27,1-33), kiváltva ezzel bátyja gyilkos haragját. Menekülnie kellett. Úgy tűnt, hogy élete Isten terve számára elveszett. Nincs visszaút. Jákób hite Istenben soha nem rendült meg, de úgy tűnt, hogy Lábán rokoni hajléka küldetésének temetője lesz.

Isten álmában kereste meg Jákóbot, és látomást adott az égig érő létráról, amivel Isten arra döbbsentette rá, hogy az ég és a föld, Isten és az ember élete összeér. Jákób az ígélet örököse lesz. Nem a csalásának érdeméért, hanem Isten életet újító kegyelmének következtében. Bételben megígéri neki Isten, hogy „*Ezt a földet, amelyen fekszel, neked adom és a te utódaidnak. Annyi utódod lesz, mint a föld pora, és terjeszkedni fogsz nyugatra és keletre, északra és délre és áldást nyer általad, meg utódod által a föld minden nemzetsége. Mert én veled vagyok, megőrizlek téged, akárhova mégy, és visszahozlak erre a földre. Bizony, nem hagylak el, amíg nem teljesítem, amit megígértem neked*” (1Móz 28,13-15).

Isten ígérete – lehetőség, olyan, mint amilyen a kainbélyeg volt, vagy az az ősevangélium, amit Ádámnak mondott az Édenkert kapujában Isten (1Móz 3,15). Az ígélet elfogadásához győzni kell Isten segítségével a bűn felett. Nem az egy tál lencsével vásárolt elsőszülöttség kapcsol az ígülethez, hanem a kegyelem, amit csak úgy lehet megragadni, ha a csaláson, ügyeskedésen úrrá lesz a szeretet és az istenfélelem.

Lábán házában menedéket talál Jákób, és úgy tűnik, hogy élete kezd jobbra fordulni, de a régi csalást nem elég elfelejteni. Aki megbotlik, annak kezét nyújt Isten. Megkeres, kérdez, segítséget nyújt, de ezt mindig úgy teszi, hogy rádöbbsenti az embert a bűnére. Néha egészen különös módon kopogtat be életünk, szívünk ajtaján. Jákóbnál úgy, hogy a csalót – megcsalják. Hiába volt Ézsau természeténél fogva alkalmatlan arra, hogy az ígület hordozója, továbbvivője legyen, Jákóbnak meg kellett szabadulnia gáncoskodó ügyeskedéseitől, hogy alkalmas legyen az ígület beteljesítésére.

Isten gyógypedagógiája az volt, hogy megengedte azt, hogy Jákób ellen is elkövessék azt a bűnt, amivel testvérének életét megkeserítette. A bűn súlyát akkor érzi az ember igazán, ha maga is küszködik, szenved a bűne terhe alatt. Jákóbot Lábán megcsalja, Ráhel helyett, akiért hét évig szolgálta nagybátyját, Leát kapja feleségül. Csak a lakodalom utáni reggelen

vette észre, hogy megcsalták és ugyanúgy járt, mint ahogyan bátyja, Ézsau akitől apja megtévesztésével vette el az elsőszülöttségi áldást. Csak újabb keserves hét évi szolgálata után kapta feleségül a szeretett Ráheldt, de ez a hét év nem volt hiábavaló. Jákóbnak napról-napra tanulni kellett, mert soha nem késő Istenhez fordulni. A hit nem belenyugvás a sorsba vagy a fatalista végzetbe, hanem bizakodás abban az Istenben, aki értem akar cselekedni, de ehhez meg kell tanulnom együttgondolkodni vele.

Eljött a hazatérés pillanata. A sok ember és hitpróbáló feszültség után Jákób megbékélve hagyta el apósát. Már nem kellett félnie attól, hogy hátba támadja. Lassan lezárult a menekülés ideje. Várta az ígéret földje. Jákób iskolája véget ért. Elindult a megszapорodott családjával és megnőtt felelősségével arra a földre, amelyet Isten megígért neki. De Ézsauval találkoznia kellett. A nagy kérdés az volt: hogyan várja őt a gyalázatosan rászédett testvére? Ő a hosszú évek megpróbáltatásainak kohójában más emberré lett, de vajon Ézsau hogyan fogadja? A kételyek között vergődő Jákóbot angyalok bátorították. Istennek van hatalma még Ézsau szíve fölött is. Még mindig működik az égből a földre érő lajtorja. A menny és a föld még most is összeér. A hit – Istenbe vetett bizodalom. Jákób megtanulta, hogy nem a hogyan kell kitalálni ahhoz, hogy hinni tudjon a ember, hanem önmagát kell rábízni Isten vezetésére, mert neki száz útja van ott, ahol mi egyet sem látunk.

Követeket küldött bátyjához Ézsauhoz, mert nem titokban jött. És Ézsau négyszáz zsoldosával öccse elé indult. „*Jákóbot ekkor nagy félelem és szorongás fogta el*” (1Móz 32,8). Megtette a szükséges óvintézkedéseket. Két táborra osztotta a vele érkező népet, és az állatokat is. Imádkozott, de nem a bosszúálláshoz, vagy a hadi sikerhez szükséges erőért. Megalázta magát, ajándékot küldött bátyjának, ezzel részesítette őt a tőle elcsalt áldásban. Amit most Jákób tett, a többé nem cselvetés, hanem alázatos meghódolás Isten akarata előtt. Szembefordulás a korábbi bűnnel, a csalással és annak gyökerével, az önzéssel. Egyedül marad a Jabbók gázlójának innenső partján. És így szállt le az éj. „*Ekkor Valaki tusakodott vele egészen hajnalhasadtáig*” (1Móz 32,25). Belerokkant Jákób az emberfeletti küzdelemben, mégsem győzni akart, csak áldásért könyörgött. Sántán, tehetetlenül, minden földi reményét elveszítve, kiszolgáltatottan állt meg bátyja előtt.

És megtörtént a csoda, ami másfél évtizedig Ézsauinak és Jákóbnak is elképzelhetetlen volt. Jákób a családja előtt ment „*és hétszer borult le a földre, amíg a bátyjához ért. Ézsau eléje futott, megölelte, nyakába borult, megcsókolta és sírtak*” (1Móz 33,3-4). Megtanulták: sohasem késő. De a hazavezető út embernevelő. Sokszor feledjük az égből a földre érő létrát. Sokszor elkövetik ellenünk azokat a bűnöket, amiket mi is elkövettünk, amiktől Isten meg akar szabadítani minket is, de a Jabbók partján kiderül, hogy önmagunkkal van tusakodásunk, mert szeretetben hazatalálni soha nem késő.

Dávid útja hazafelé

Dávid Isten szíve szerint való férfi volt. Gyerekfejjel, amikor a félelmetes Góliátot legyőzte, tudta már az Istennel járás alapszabályát. Nem az öt lapos kő, meg a pontosan célzó parittyája a győzelem titka. A félelmet csak az Istenbe vetett rendíthetetlen hit tudja legyőzni. Hitt és ezért volt bátor, ezért győzött. A hit kockázatvállalásának nincsenek irigyei, de a győzelemnek mindig. Kétszer is gyilkos fegyvert hajított feléje Saul és a győzelemért – hálából – bujdosnia kellett, s a király mindent elkövetett, hogy elvegye az életét. Bujdosása közben kétszer is alkalma nyílt arra, hogy kioltsa Saul életét. Nem tette, mert az Istennel járó embernek meg kell tanulnia a nagy leckét. Nem én vagyok a siker kovácsa, Isten tesz értem. Ő nem siet, és nem késik el sohasem, még akkor sem, ha úgy látszik, hogy minden elveszett.

Hosszú, éveket tartó bujdosása közben sokszor gondolt arra, hogy értelmetlennek tűnő meneküléssel telik el az élete. Bizonyára az is eszébe jutott, hogy talán Isten is elhagyta,

hiszen mi emberek a mindennapi kenyérben és a korsó vízben nehezen fedezzük fel Isten gondviselését. Amikor Saul elesett a Gilboa hegyi csatában, még nem őt várta a királyi trón. Hitet próbáló, lassú türelemmel kellett építkeznie. És Dávid végül győzött. Jeruzsálem lett a főváros és az ország eddig nem látott virágzásnak indult, mert Dávid Istennel járt.

A hívő embert a győzelem másnapján kísérti a hitetlenség, a hűtlenség veszélye. Illés a Karmel hegyi győzelem után esett kétségbe, Péter is akkor árulta el a Mestert, amikor nagy öntudattal fogadkozott és a legerősebbnek érezte magát. Azt gondolta, hogy hisz, pedig csak önmagában bízott. Dávid is így járt. Hatalma csúcsán, amikor seregei az ammoniták fővárosát Rabbatot ostromolták „*abban az időben, amikor a királyok háborúba szoktak vonulni*” (2Sám 11,1), Dávid otthon maradt, pedig a hadvezetés a királyok feladata volt. A harc helyett pihent, és ezzel alkalmat adott a kísértőnek. Így tudósít erről a Biblia. „*Egyszer estefelé, amikor Dávid fölkelt a fekhelyéről, és a királyi palota tetején sétált, meglátott a tetőről egy asszonyt, aki éppen fürdött. Az asszony igen szép termetű volt. Dávid elküldött, és kérdezősködött az asszony felől. Ezt mondták neki: Betsabé ez, Eliám leánya, a hettita Uriás felesége. Akkor követeket küldött Dávid, és magához vitette őt. Az asszony bement hozzá, ő pedig vele hált, aki éppen azelőtt tisztult meg tisztátalanságából. Azután hazament az asszony. De az asszony teherbe esett*” (2Sám 11, 2-5). Ennyi az eset.

Mit tesz vajon Dávid? A bűn letagadhatatlan. Uriás régi harcostárs volt, kiváló vitéz, aki a bujdosás nehéz kenyerét is megosztotta Dáviddal (2Sám 23,39), aki éppen Rabbat ostrománál kockáztatja Jeruzsálemért és Dávidért az életét. De Dávid nem a bűnt bánja, csak a következményt akarja eltusolni, hiszen a törvény szerint a házasságtörésért halál járt (3Móz 20,10; 5Móz 22,22). Hazahívhatja a megcsalt férjet szép szóval, no meg leitatással haza akarja küldeni, hogy a látszat megmaradjon és elhiggye a világ, hogy a születendő gyermek apja nem más, mint a hettita Uriás. És amikor a hős katona kitart a hadibecsület törvénye mellett (1Sám 21,5-7), saját halálos ítéletét kézbesíti a hadseregpáncsnoknak, akinek az a dolga, hogy a hettita Uriás halálát hadibalesetnek álcázza. A terv sikerül, Uriás elpusztul, s a „megtört szívű özvegyet” a kegyes király képmutatóan maga mellé veszi.

Úgy tűnik, hogy a képmutató kegyeskedés minden bűnét elkövette Dávid, meghasonlott a hite, hisz ez a képmutatás utálatos Isten előtt. Van-e kiút? Vagy ilyenkor már késő van Istenhez fordulni? Volt idő a megbánásra, de ezt az alkalmat Dávid elmulasztotta. Emberi logikával azt mondanánk: a kocka el van vetve. Bárhogy is akarja palástolni Dávid a bűnét, bármennyire szeretné a kegyesség látszatát megőrizni, Uriás vére az égre kiált!

Ennek ellenére volt visszaút, mert Istennél készen van a segítség. Elküldte az Úr Nátánt, a prófétát a királyhoz egy szívhez szóló példatörténettel. „*Volt egy városban két ember; egy gazdag, meg egy szegény. A gazdagnak igen sok juha, és marhája volt. A szegénynek nem volt egyebe, csak egy báránykája, azt is pénzen vette. Táplálgatta, és a gyermekeivel együtt nőtt fel nála. A falatjából evett, poharából ivott, és az ölében feküdt, mintha csak a leánya lett volna. Egyszer egy utas érkezett a gazdag emberhez, de ez sajnált a maga juhait és marháit közül hozatni, hogy elkészítse a hozzá érkezett vándornak, ezért elvette a szegény ember báránját, és azt készítette el annak, aki hozzá érkezett*” (2Sám 12,1-4).

Dávid, felháborodott. Örök törvény, hogy mások bűnén, jogtalan cselekedetén akkor szoktunk a leghatározottabban botránkozni, ha a lelkiismeretünk nem tiszta. Általában a bűn rosszallása, a kegyeskedő emberek tulajdonsága. Dávid hamar és könnyelműen kimondja az ítéletet: „*Az élő ÚRra mondom, hogy halál fia az az ember, aki ezt tette!*” (2Sám 12,5). Ekkor a próféta csak ennyit mond: „*Te vagy az az ember!*” (7. vers).

A történetnek ez a nagy fordulópontja. Az Istentől eltávolodó embert úgy keresi meg Jézus, hogy önmagával szembefordítja. Dávidnak el kellett ítélnie önmagát, hogy vissza tudjon találni Istenhez. Önmagát kellett elítélnie ahhoz, hogy megtalálja Istenét, aki elől

elmenekült. Ezt az önmagunkkal való szembefordulást nevezi a Biblia „megtérésnek”, vagyis Istenhez való visszatérésnek. A magunk igazának bokrai között rejtőzünk, mint a bűneset után az első emberpár. De ahogyan a jobb lator története is mutatja, sohasem késő Jézus előtt önmagunkkal szembefordulni és elismerni az ő igazát, a mi igazunk ellenében.

Ez nem csupán Dávid bűnének története. Ekkor tért meg igazán Dávid, mint ahogyan ezt bűnbánati zsoltárai is igazolják (pl. 51. zsoltár). A megtérés ugyan egy pillanat műve, de a hazatalálás hosszú küzdelem eredménye. Amikor Dávid kimondta maga fölött az ítéletet, a próféta Isten bűnbocsátó kegyelmét hirdette, de ez nem jelentette azt, hogy bűnének semmi következménye nem lett. Isten a következményt nem hárítja el, erre szüksége van ahhoz, hogy a bűnével szembefordulva újra el tudjon indulni Isten útján. Isten értünk ítél, értünk nem hagyja a bünt büntetlenül. Az ő ítélete, kegyelmének a másik oldala. Dávid, családja életében tapasztalta meg a bűn életet romboló hatalmát. Ma is csak ez győzi meg az embert arról, hogy mihamarabb érdemes Istenhez fordulni.

A tékozló fiú története

Lukács evangéliumának 15. fejezete három elveszetről szól, de mind a három elveszett – megtaláltatott. A fejezet bevezetése szerint örökre elveszettek hitt emberek „*igyekeztek Jézushoz, hogy hallgassák őt*” (Lk 15,1). Olyan emberek, akiket kortársai végképp elveszetteknek, az üdvösségre alkalmatlanoknak ítélték. A farizeusok és az írástudók megbotránkoztak és zúgolódtak azon, hogy Jézus szóba állt ezekkel a bűnösökkel és szolidaritást vállalt velük, mert a Mester tudta: soha nem késő. Ekkor mondta el Jézus ezt a példázatsokrot.

Ezt a fejezetet több írásmagyarázó is az „öröm fejezetének” mondja. Keresztelő János és Jézus is megtérést hirdetett, „de míg Keresztelő Jánosnál a megtérést a közeljött ítélet rémülete hatja át, addig Jézusnál a megtérés csupa öröm” (Pröhle Károly: Lukács evangéliuma. Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály. Bp. 1966, 242). Az elvesztés bánat és bosszúság, de a megtalálás öröm. Jézus ezekben a hasonló szerkezetű példázatokban a megtalálás örömről beszél. Az emberek hajlandóak lemondani egymásról, végképp elveszetteknek tekinteni azt, aki eltévedt. Jézus pedig éppen azért jött, hogy ezeket az elveszetteket megkeresse és megtartsa (Mt 18,11). A példázatoknak éppen az az üzenete, hogy Isten nem mond le rólunk. Nem mi találjuk meg őt, hanem ő keres meg minket és ő talál ránk, mert velünk akar örülni.

Az elveszett juh elkódorgott a nyájtól. Ő csak egy a száz közül. Ha a pásztor nem szeretné, nem keresné őt úttalan utakon. Ezért tud örülni, amikor rátalál. Az asszony tíz ezüstpénzből egy elgurult. Mondhatná az asszony, van még kilenc, az az egy majd meglesz, nem keresem. De az asszony nem hagyja annyiban: keresni kezd és kitakarítja a szobát. Így talál rá az elgurult drachmára. Ő is úgy örül, hogy összehívja szomszédjait, barátait, mert a megtalálás örömet, meg kell osztani, hiszen így sokszorozódik. A kereszténység ebből az örömből szülek és soha sincs késő erre az öröme rátalálni.

Az atya is így örül a megkerült, elveszettek gondolt fiú hazatérésének. Mindhárom példázat az együttörülésre szólít fel. Akik nem élnek meg az örömet, nem találják meg Istent sohasem. Azt gondolják róla, hogy egy kegyetlen önkényúr, aki követel és semmit sem kapunk tőle. „Aki abban éli ki a hitét, hogy elveszett embertársa megsegítése és megmentése helyett megszólja és megveti, az nem ismeri sem Jézust, sem Istent, bármennyit imádkozik és bármennyit olvassa az Írást. Isten ismeretének fokmérője az, hogy ki minek tud örülni: Isten ítéletének, vagy mentő szeretetének” (Pröhle Károly. i.m. 243).

A farizeusok és az írástudók nem tudtak örülni. A bárány eltévedt, mert nem figyelt a pásztorral, a drachma véletlenül gurult el, a tékozlóvá lett fiú pedig könnyelműségéből fordított

hátat az atyai háznak. De sem a pásztor, sem az asszony, sem az atya nem az elveszettet kárhoztatja. Pedig a három példázat egyre értékesebb dologra utal: a juhra, az ezüstpénzre, végül a kisebbik fiúra. A pásztor is, az asszony is meg az atya is áldozatot hoznak azért, hogy az elveszett megkerüljön, és ennek örülni tudtak mind a hárman. Csak a farizeusok, az írástudók, meg az otthon maradt testvér nem tud örülni. A pásztor keresett, az asszony szorgosan takarított, mégis az apának volt a legnehezebb. Ő „csak” várt és reménykedett. Nem abban, hogy a tékozló fiú úgyis elszegényedik, úgyis földönfutó lesz, hanem abban, hogy atyai ház szeretete visszahozza azt, aki eltévedt. És az apa nem csalódott. Álmainknak szerte kell foszlani ahhoz, hogy hazataláljunk Jézushoz. Egy régi rabbinista mondás szerint „ha a zsidók szentjánoskenyérre szorulnak, akkor megtérnek”. Velünk sincsen másként.

Az idősebb fiú megbotráncozott, mert az atya kegyelmét igazságtalanságnak tartotta, és szerinte túl késő volt a tékozló testvérenek hazajönni. Nem véletlen, hogy a példázat szerint Jézus nem az elveszetteket kárhoztatta, hanem az együtt örülni nem akaró idősebbik testvért. Soha nem késő Istenhez fordulni, mert ő minden tékozló hazatérésének örül.

Hogyan lehet hazatalálni?

A megtérés régen nem vallásos szakkifejezés volt, hanem egyszerűen annyit jelentett, hogy valahová elmentem és onnan haza indulok, megtérek. Ma ennek a szónak ezt a jelentését túlságosan régiesnek tartjuk. A megtérés fogalmát a mai szakszótárak így határozzák meg: „A megtérés az a gondolati, hitbeli, valamint ezzel együtt magatartásbeli folyamat, amelynek során az ember Isten iránti engedetlen magatartásával felhagy, és azzal a szándékkal fordul Isten felé, hogy akaratának engedelmeskedjék” (Keresztyén Bibliai Lexikon, Szerk. Bartha Tibor. Bp. 1995. Kálvin K. II. kötet, 184-185). Egyszerűbben szólva a megtérés egy belső értékrend csere, ami egész életünket átfogja.

A meghatározáshoz még egy nagyon fontos dolog hozzátartozik. A megtérést nem mi emberek kezdeményezzük, hanem Isten Szentlelke, aki bennünk dolgozik, aki megragadja belső emberünket. Ott kezdődik, hogy haza vágyunk, rájövünk arra, hogy Isten nélkül, tőle távol nem lehetünk igazán azok, akik szeretnénk lenni. A tékozló fiú „megtérése” a moslékos vályúnál kezdődött, amikor rádöbrent arra, hogy a tékozlás tönkreteszi az életét. A megtérés nem a világból való disszidálást jelent a mindennapok kötelességteljesítése elől, hanem az élet igazi, örökkévaló értelmének megtalálását, hazatalálást.

A megtérés nem valami képzeletbeli kolostorba zár, hanem céltudatos, értelmes, hitben, szeretetben és reménységben járó emberekké tesz. Keresztelő János, Jézus előfutára a megtérés nagy prédikátora volt, aki minden hozzátérőnek a pusztában azt hirdette: „*Térjetelek meg, mert elközelített a mennyek országa!*” (Mt 3,2). Amikor a megtérők azt kérdezték, mit cselekedjünk – ez a kérdés a megtérés egyik legbiztosabb jele –, azt felelte, hogy vissza kell térniük a mindennapi kötelességteljesítéseik mezejére, és ott kell megtéréshez illő gyümölcsöket teremni a katonának és a vámszedőnek éppen úgy, mint bármilyen hivatású embernek (Lk 3,10-14).

A megtérés nem az étellel, hanem az önzéssel fordít szembe. Ezért bűnbánattal indul, amit nem a könnyeink, az érzelmeink mérnek. A bűnbánat annak a tudatos belátása, hogy az életet csak Istennel szövetségben lehet megőrizni. Annak a belátása, hogy jobb Istennél otthon lenni, mint egyedül a nagyvilágban a „moslékos vályúnál”. De a bűn megbánása, még nem megtérés. A tékozló fiú megtérése akkor kezdődött el, amikor az első lépést megtette a hazavezető úton.

A bűnbánat szónak a Bibliában a *metonoéó* szó a megfelelője, aminek jelentése a gondolkodás megváltoztatása. Az ember magatartása változik meg a bűnnel, a szeretetlenséggel kapcsolatban. Rádöbrentünk arra, hogy bűneinkkel nemcsak a másikat,

hanem önmagunkat is károsítjuk, elveszítjük legnagyobb értékünket, az életet. A bűn megvallása a hazavezető út első lépése. Magunkban kell eljutnunk a bűn felismeréséhez. Nem mások felé kell ezt a vallomást rutinból, vagy jól felfogott érdekből megtenni. Ez indítja a bűnt arra, hogy az élet igazi célját keresse, Isten felé forduljon, vagyis megtérjen (görögül: *episztrófé* = megfordulás, valamivel való törődés, odafordulás valamihez).

Ezt az értékrend váltást jól szemlélteti Dávid bűnbánata, aminek nem abban volt a lényege, hogy milyen őszintén és szépen tudott a bűnről beszélni, hanem rádöbbsent arra, hogy bűne miatt elveszítette, ami a legfontosabb volt számára, az Istennel való kapcsolatot. Ezért mondja: *„Egyedül ellened vétkeztem, azt tettem, amit rossznak látsz. Ezért igazad van, ha szólsz, és jogos az ítéleted”* (Zsolt 51,6). Dávid rádöbbsent arra, hogy a bűn, vagyis ez a szakítás Istennel a szívben kezdődik. A szív az Ószövetség idején az egész belső embert jelentette, mindazt, ami bennünket belülről irányít, mozgat. Ezért könyörög így Istenhez: *„Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem”* (Zsolt 51,12). Dávid felismerte azt, hogy Isten *„a szívben lévő igazságot kedveli”* (8. vers). A bűnbánat célja nem más, mint Isten uralmának helyreállítása az ember belső világában. Ez a megtérés lelki alapja, és soha nem késő elindulni felé.

Dávid további története jól példázza, hogy a bűnbocsánat nem a bűn következményének eltörlését jelenti, hanem a bűnből való kigyógyulás, ami nem más, mint Isten uralmának helyreállítása az ember életében. A bűnbánat megelőzi a bűnbocsánatot, de a bűnös, az elkövetett cselekedetek megbánásával még nem teheti alkalmassá magát arra, hogy Isten szövetségébe fogadja. Az ember önmagától képtelen arra, hogy Isten áldásaira érdemessé tegye magát. A bűn felismerésére és megbánására is Isten Szentlelkének munkája teszi képessé. Az ember nagyon sokszor ennek a belső készletésnek áll ellent. Nem veszi észre, hogy *„Isten jósága megtérésre ösztönöz”* (Róm 2,4). Aki elkésik Istenhez fordulni, az ezt a belső készletést, Isten megjelent üdvözítő kegyelmét nem veszi komolyan (Tit 2,11-14).

A bűnbocsánat azt jelenti, hogy Isten a rosszért jóval fizet. Nem hagyja el az embert, hanem odafordul hozzá. Jézus azt ígérte: *„Én pedig, ha felemeltetem a földről, magamhoz vonzok mindeneket”* (Jn 12,32). Önmagunktól legfeljebb csak kétségbe tudunk esni a bűneink miatt, mint ahogyan Júdás. Bánni a bűnt csak az tudja, aki észreveszi, hogy soha nem késő Jézus szeretetébe kapaszkodni. Csak Jézus vonzáskörében lehet a bűneinktől megszabadulni és új úton indulni. A halál helyett életet kapunk, hiszen az embernek önmagában nincsen élete. Ez Isten ajándéka és csak a vele való kapcsolat által lehet a miénk.

Krisztusban a bűnös nemcsak bűnbocsánatot nyer. Ez annyit jelent, hogy Isten haragja nem sújtja a bűnt, hanem felmenti. Terheket rakhat le az ember, nem kell önmagát pusztítania, és végre szabad lehet. A bűnbocsánat ismét alkalmassá teszi az életre. Ezt a reménységet így fogalmazza meg Pál apostol: *„Mert amikor még erőtlenekek voltunk, a rendelt időben halt meg Krisztus értünk, istentelenekért. Hiszen még az igazakért is aligha halna meg valaki, bár a jóért talán még vállalja valaki a halált. Isten azonban abban mutatta meg rajtunk a szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk”* (Róm 5, 6-8).

Miért lehet biztosan hazatalálni?

A bűn által értelmetlenné, gyökértelessé tett életünktől a szabadulás biztosítéka a múltban van, ez Jézus Krisztus áldozata, aki megöletett a világ megalapítása óta (1Pét 1,20 Károli). Krisztusnak ez az áldozata a megtérés és a bűnbocsánat biztosítéka. Jézus előbb cselekedett, biztosította minden bűnünkre a bűnbocsánatot, vagyis bibliai szóval minket, bűnösöket, a nem igazakat, kegyelemből megigazított. A megigazítás (görögül *dikaioó* = megigazítani, igazként odaállítani, szabaddá tenni, tisztává tenni), ez Isten cselekedete. Mi ezt

hitben elfogadhatjuk, vagy megtagadva elutasíthatjuk. A megigazítás azt jelenti, hogy érdemei nélkül a bűnbánó bűnöst igaznak mondja, vagy tekinti. Ez a kárhoztatás ellentéte. A megigazulás alapja nem a mi engedelmisségünk, hanem Jézus engedelmissége. *„Ahogy az egynek a vétke lett minden ember számára kárhozattá, úgy lett az egynek az igazsága minden ember számára az élet megigazulásává. Mert ahogyan az egy ember engedetlensége által sokan lettek bűnösökké, úgy egynek az engedelmissége által is sokan lettek igazakká”* (Róm 5,18-19). Isten nem a jó vagy a rossz cselekedeteink szerint tekint ránk. Ő a kegyelmét, az új kezdés lehetőségét mindenkinek felkínálja. Nem nekünk kell őt keresni, hanem ő talál meg minket. Szentleke által munkálja bennünk a jót, hogy az életet válasszuk, de nem kényszerít a jóra, meghagyja nekünk az engedelmisség szabadságát. Krisztusnak engedelmeskedünk, aki nekünk már itt a földön is mindent a javunkra fordít. Jézus megigazításának, értünk hozott áldozatának közvetítője a hit, ami Ravasz László gyönyörű hasonlata szerint nem más, mint az ember „koldus-keze” amivel elfogadja Jézus áldozatát. Ez a hit nem valamilyen tanításnak az elhívése, hanem cselekedet (Jak 2, 21-22). A hit megjelenési formája a cselekedet, ami nem érdem, hanem következmény, hazaindulás a keskeny úton. Érdemszerző jócselekedetekkel ezt a megigazulást nem lehet kiérdemelni. Sem a cselekedet, sem a tettek nélküli holt elhívés nem vezet a megigazuláshoz. A hit azt jelenti, hogy odaszenteljük magunkat az emberibb, önzéstől és szeretetlenségtől szabadabb életre. A megigazítást Isten értünk, a megszentelés munkáját pedig bennünk cselekszi. Senki sem tudja önmagát megszentelni. Ha engedelmesen odaadjuk magunkat arra, hogy Jézus mássá tegyen, akkor létrejön egy nagy értékrend csere. Ismét a jó lesz számunkra a jó, és visszaalakulunk azzá az emberré, akinek Isten teremtett minket. Mindennapi cselekedeteink döntéseiben Isten akarata lesz az iránymutató. Az érdemtelenül nekünk tulajdonított igazság, a Jézussal való együtt járás következtében egyre inkább a tulajdonunk lesz. A megigazítás jogcím, amiért a mennybe juthatunk, a megszentelődés, vagy megszenteltetés – amit nem mi teszünk, hanem ez Krisztus munkája bennünk – pedig alkalmassá tesz arra, hogy a mennybe jussunk. Az igazi megtérés, a bűnbánat oda vezet, hogy más lesz a fontos, az értékes számunkra. Ha Jézus új értékrendjét elfogadjuk, biztosan célba jutunk. Egyetlen feltétel van az Ige szerint: *„Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket, mint az elkeseredéskor”* (Zsid 3,15. vö. Zsolt 95, 7-8).

Ugyanaz az ember és mégis más

Hogyan lehetünk Ádám és Éva leszármazottaiból, akiktől a bűnös hajlamainkat örököltük, Jézus Krisztus családjának tagjaivá? Hogyan fordulhatunk bűneink céltalanságából Isten felé? A Biblia erre egy érdekes szóval felel: újjászületés által. Az újjászületés (görögül *anagennaó* ;vagy *pálingeneszia* ami a világnak és az embernek a teljes megújulását jelentette és jelenti ma is) azt a folyamatot írja körül, amelynek az a célja, hogy Isten a maga gyermekéivé tegyen minket, hogy részesíteni tudjon az örök életben, megváltva minket a haláltól. A kép azt fejezi ki, hogy a régi énünk, amit a bűn, az önzés, a szeretet tagadása megkötözött, meghal és egy új egzisztenciát teremt bennünk Isten, valami új születik bennünk.

Ennek a fogalomnak a kifejtése Jézusnak a Nikodémussal folytatott beszélgetésében fogalmazódott meg. Nikodémus, a zsidók egyik vezető embere, a zsidó nagytanács (szanhedrin) tagja volt, a farizeusok pártjához tartozott. Egy hűs alkonyi órán, amikor keleten az ilyen fajta elmélyültebb beszélgetésnek itt volt az ideje, megkereste Jézust, aki a következőket mondta – esküszzerűen megerősítve kétszeres bizonnyal – az üdvösség feltételéről: *„Bizony, bizony mondom néked, ha valaki nem születik újonnan, nem láthatja meg az Isten országát”* (Jn 3, 3). A magasan képzett farizeusi teológiát valló tanító értetlenül

áll Jézus szava előtt. Kérdése ezt tükrözi válasza: „*Hogyan születhetik az ember, amikor vén? Bemehet anyja méhébe és megszülethetik ismét?*” (4. vers). Jézus válasza az előbbi követelményt megerősíti: „*Bizony, bizony mondom néked, ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába. Ami testtől született, test az, és ami Lélektől született, lélek az. Ne csodálkozz, hogy ezt mondtam neked: Újjonnan kell születnetek*” (Jn 3,5-7).

Vajon miért nem érti Nikodémus ezt a jézusi képet, ami a hellenizmus idején, nemcsak a görög műveltségű emberek, hanem a zsidók között is általános volt? Jézus mondanivalója világos: az üdvösségnek egyetlen feltétele van: az „újjá” születés. Az itt használt görög szó – *anóthen* – nemcsak azt jelenti, hogy újjá, hanem azt is, hogy felülről. Nikodémust, a farizeust talán ez zavarja. Isten országát nem a mi teljesítményeink, érdemeink és erényeink nyitják meg előttünk, hanem felülről, Isten Szentlelkének hatására születik meg bennünk. A „víz” a születéshez tartozó kép, talán a magzatvíz, vagy az a víz, amivel az újszülöttet megmossák. Csak a későbbiekben lett ez utalás a keresztségre.

Az újjászületés egy belső lelki folyamat, kívülről láthatatlan, csak az eredménye tapasztalható, mint a szél. Ez a születés teszi az embert már itt a földön Isten országának polgárává. Az újjászületett emberek „*nem vérből, sem a test, sem a férfi akaratából, hanem Istentől születtek*” (Jn 1,13) a Szentlélek által (Jn 3,8) felülről. A természetes születés folyamata, mint kép világosan mutatja, hogy az ember a maga újjászületéséhez semmivel sem tud hozzájárulni. Csak igent vagy nemet mondhat a Lélek hívó szavára. Ez kizárólag Isten munkája, mert az élet az övé és ebből csak ő tud nekünk halandóknak adni (1Pt 1,3.23). Isten az embert Igéjével szüli újjá (Jak 1,18), mint ahogyan kezdetben is szavával teremtette meg világunkat, „*mert amit ő mondott, meglett, és amit parancsolt, előállott*” (Zsolt 33,9).

Pál apostol a maga igehirdetői munkájáról úgy beszél, hogy ő volt a „bába” aki Isten igéjének hirdetése által hozta világra azokat a hívőket, akik ez által Isten országának polgáraivá születtek újjá (vö. 1Kor 4,15, Filem 10). A keresztség Jézus Krisztustól elrendelt jele (Mt 28,19-20) sem szül bennünket újjá, csak a belső, megélt, gyümölcsöt termő gondolkodásbeli megújulást jelzi, pecsételi meg. A jel csak annyit jelent, amennyi tartalom van mögötte. Csak a megtérés, a belső megújulás után lesz a keresztség „*újjászülő és megújító fürdője a Szentlélek által*” (Tit 3,5). Csak arról lehet vallani, ami valóságosan megtörtént, ami nem csupán egy álom a jóról. Csak így lesz az újjászületés a testi, lelki halálból való feltámadás élő reménységévé (1Pét 1,3; 3,21).

Az emberek ma lázasan keresik, hogy van-e élet a halál után. A Biblia más kérdés keresésére indít. Megnyerem-e az életet a testi halálom előtt? Amíg Istentől távol élek, a halál állapotában vagyok, és ha az Isten kereső, hívó hangját nem hallom meg, akkor elveszítem végképp az életet. Ha viszont megtérek, elfogadom Isten eredeti értékrendjét, ami emberré tesz engem, akkor hazatalálok. Az újjászületés által örök életem lesz, mert bennem feltámad az a Jézus, aki értem támadt fel.

Az újjászületett ember is eltévedhet, de – mert soha nem késő -, újra visszatárlhat Istenhez, ahol az otthona van, mint a tékozló fiúnak az atyai házában. Csak Isten hívó szavát, igéjét nem szabad megvetni, ahogyan az eltévedt bárány megismeri a pásztor hangját, úgy kell megismernünk, befogadnunk Isten hozzánk küldött üzenetét. Isten szeretete szül minket újjá a szeretetre. Ez tesz bennünket másokért itt élő emberekké. Nekünk azért kell a menny polgáraivá újjászületnünk, hogy Isten országának alapelvét a szeretetet itt a földön élni tudjuk a többi ember felé. Az önzés értékrendje helyett csak így tudunk szeretetben járni, vagyis embereknek maradni a bűn embertelenségében.

A mai ember számára miért nem természetes a jó? A nyilvános hazugság, a jól álcázott lopás, vagy akár a paráznaság, vagy a Tízparancsolat bármely igéje elleni véték nem igen

okoz lelkiismeret furdalást az embereknek. Ezekből a bűnökből az életünk tönkremegy, de Jézus azért jött a földre, hogy mellettünk állva segítsen helyesen dönteni, hogy időben Istenhez forduljunk. Még ma sincs késő, de az idő sürget. Tőlünk csak egy halk, de életet formáló igent vár.